

МОЯ БАБУСЯ Марія Никифорівна народилася в 1911 році в багатодітній селянській сім'ї. Змалку тяжко працювала на своєму полі і в наймах, доглядала молодших сестру й брата. Жили незможнo. Бабуся розповідала, якою радістю для неї було простеньке плаття, пошите до свята з найдешевшої матерії чи перешите з маминого, або ж нова хустина. До кінця своїх днів вона не розуміла, чому ми, онуки, жаліємось і все купуємо новий одяг, коли є повна шафа незношених цілих речей. Але й за тих умов вона зуміла отримати початкову освіту в польській школі, і серед своїх ровесників і ровесниць вважалась грамотною.

Пам'ять роду

Бабусин слід

А ще бабуся мала чудову пам'ять. Скільки історій, а також казок, дитячих віршиків і віршів зі шкільної програми (вивчених, мабуть, зі своїми дітьми, різних бувальщин розповідала нам, своїм онукам! Шко-

да, що багато цих оповідок в одне моє дитяче вухо влітали, а в інше вилітали.

Як подобалось мені довгі зимові вечори проводити у товаристві любої бабусі! Натрудившись за день, старенька прилягала на ліжко, а я присідала поруч і чекала чергової розповіді. Бабця Марія була віруючою людиною, тож про Бога і Біблію ми, онуки, вперше і найбільше почули від неї.

БАГАТО горя зазнала ця жінка на своєму віку. Рано вийшла заміж і рано овдовіла. Її чоловік Мефодій, як і рідний брат Василь, загинули на фронті у Велику Вітчизняну. Сама ставила на ноги п'ятеро дітей. Пережила бабуся й прихід «совєтів» та нелегкі часи колективізації. За трудодні тяжко працювала в полі, а потім довгий час отримувала за це мізерну колгоспну пенсію у розмірі 27 радянських карбованців. Та навіть з цієї суми, пам'ятаю, щороку виписувала журнал «Радянська жінка», а ще завжди купувала нам ласощі. І досі згадуються мені прогулянки з бабусею на гойдалку та у ліс по ягоди, її невибагливі, поколоті виделкою і посипані цукром коржики, і підлога на кухні, яку вона до блиску витирала березовим віником. А ще бачу мою бабцю такою серйозною і зосередженою за кухонним столом — пише лист доньці в Ульяновськ, і тоді навіть не підходить до неї.

ВИЙШЛИ в люди її троє синів і дві дочки, завели свої сім'ї. Та без баби Марії й тут не обійтись. З'явилися онуки — і вже є робота. Саме бабуся найбільше займалась моїм дошкільним вихованням, та моїх молодших сестри і брата. Мама з татом працювали по роботах, будувались, а найстарша в хаті господиня, «сивочола домашня вихователька», дбала про нас і ще справлялась по господарству. Вона була висока, худа і дуже рухлива. Все робила швидко, все в неї горіло в руках. Від її пильного голубоокого погляду ніщо не могло схватись. Помічала і розкривала всі наші витівки.

БАБУСЮ Марію ми любили і боялись. Для мене її осуд і картання були страшними навіть коли, здавалось, давно вийшла з дитячого віку. Зате якою радістю була бабусина похвала чи підтримка. Вона завжди цікавилась навколишнім життям, інтересами домашніх, завжди вислуховувала дитячі розповіді про школу, а пізніше мої – про університет. Часто розбирала сімейні конфлікти, мирила дітей, батьків, жаліла і захищала нас, своїх онуків, якщо батько, не розібравшись, за щось несправедливо карав.

Пам'ятаю, завжди нам казала: «Шануйте свою матір (а її невістку), бережіть. Що б ми всі без неї робили!» Пожіночому вболіваючи за сім'ю, вона завжди була союзником невістки в суперечках, що траплялися між батьками. А ще більше була противником всякої неправди і несправедливості в житті. Такою моя бабуся була до останніх днів життя. Хоч вік і хвороби брали своє, та вона вперто не корилась. Не хотілось їй, вже інваліду другої групи, сидіти в хаті без діла. То курей погодує, то з правнуком побавиться, а то й на город вийде, щоб хоч на колінах піврядочка буряків прополоти. Аби не самій в чотирьох стінах, аби з людьми, в русі.

9 внуків, 14 правнуків діждала. А ще поховала зятя, невістку і двох своїх синів. Яке материнське серце витримає таке горе!

Коли злягла зовсім, страшно було бачити, як потроху життя залишає людину, а невідступна смерть сковує рухи, забирає свідомість, мову і силу раби Божої Марії. Спекотного літнього дня останній подих відійшов від змученого бабусиного тіла...

СПЛИВАЄ час. Вже третій рік, як померла бабуся, не доживши трохи до свого 90-річчя, а я все не звикну, що її немає.

У щоденній круговерті ми пізно розуміємо деякі прості життєві істини. Не встигаємо дечого сказати, дечого зробити. Втрачаємо близьких, дорогих нам людей, недостатньо оцінивши їх за життя.

Тож завжди і завчасно шануймо рідних людей – своїх батьків, дідусів і бабусь. Бо без їх сердечної теплоти не таким сонячним видається життя...

Любов КОНДРАТЮК.